(इंग्रजी भाषेतील न्यायनिर्णयाचा मराठी भाषेत अनुवाद)

(१९९६) २ एस.सी.आर. १०६३

युनिअन ऑफ इंडिया आणि इतर

- विरुद्ध -

एस. जे. थानावाला आणि एक

फेब्रुवारी २६ ,१९९६

[न्यायमूर्ती के. रामास्वामी आणि न्यायमूर्ती जी. बी. पटनायक]

अनुज्ञप्ति - मंजूर आणि- नूतनीकरण करणे - मीठ कारखान्याचे - सरकार आणि उत्तरवादी दोघेही मालमत्तेवर आपला हक्क असल्याचा दावा करतात- मालमत्तेचा हक्क किंवा भाडेपट्ट्याखालील हक्क ही पूर्वअट आहे-उच्च न्यायालयाने मालकीच्या प्रश्नात न जाता - पक्षकारांना न्यायधिकरणाच्या निर्णयावर सोपविले - खटल्यातील तथ्यांवर उच्च न्यायालयाचे मत योग्य आहे -तथापि, ते अपीलच्या निकालाच्या अधीन असेल - तोपर्यंत उच्च न्यायालयाने दिलेला अंतरिम आदेश चालू राहील.

दिवाणी अपील अधिकारिता :- दिवाणी अपील क्रमांक.४३८७/१९९६.

रिट याचिका क्रमांक. २३३३/१९८३ मध्ये मुंबई उच्च न्यायालयाने २९.७.१९९१ रोजी दिलेल्या न्यायनिर्णय आणि आदेशावरून.

अपीलकर्त्यांसाठी:- अतिरिक्त सॉलिसिटर जनरल ए.डी.एन. राव, सुश्री सुशमा सूरी आणि डी. एस. मेहरा.

उत्तरवादींसाठी :- अशोक एच. देसाई, के. माधवा रेड्डी कृष्ण महाजन, अरविंद के. शर्मा, पी. एच. पारेख, डॉ. आर. बी. मसोडकर, के. एल. तनेजा आणि ए. एम. खान विलार .

न्यायालयाचा पुढील आदेश पारित करण्यात आला:

अनुमति मंजूर.

विशेष परवानगीद्वारे ही अपील २९ जुलै १९९१ रोजी रिट याचिका क्र. २३३३/८३ मध्ये मुंबई उच्च न्यायालयाच्या विभागीय खंडपीठाच्या आदेशावरून उद्भवते. मान्य केलेली

स्थिती अशी आहे की एक हनुमानबक्स मुंबई येथे मिठाचे काम चालवत होता. १ जुलै १९८३ रोजी नूतनीकरणासाठी नियत असलेल्या भाडेपट्टीच्या आधारे त्यांनी भांडुप सर्कल येथे १३८ एकर १७ गुंटा आणि समुद्रतळ इत्यादींच्या जमिनीवर मीठ कारखाना स्थापन केला होता. जेव्हा ३० जून १९८३ रोजी अपीलकर्त्यांनी अनुज्ञप्तिधारकांना अपीलकर्त्यांचे हक्क मान्य करून भाडेपट्ट्याची अंमलबजावणी करण्याचे आवाहन करणारी नोटीस जारी केली, तेव्हा त्यांनी वरील रिट याचिकेतील कारवाईला प्रतिकार केला. उच्च न्यायालयाने आक्षेपित आदेशात असे म्हण्टले आहे की उत्तरवादी मालमत्तेचे मालक आहेत की पट्टेदार आहेत आणि परिणामी सरकार अनुज्ञप्तिधारकांना त्यांचा हक्क अनुमान्य करण्यास भाग पाडू शकते की नाही हे अधिकारक्षेत्राचे मुद्दे आहेत. जिल्हाधिकारी यांनी आधीच निर्णय घेतला होता की उत्तरवादींकडे मालमत्तेचा हक्क आहे, जी वैध अनुज्ञप्ति मंजूर करण्याची अट आहे,अनुज्ञप्तिचे नूतनीकरण करताना अनुज्ञप्तिच्या नूतनीकरणासाठी आवश्यक असलेल्या सर्व अटींची पूर्तता करण्यात आली होती, याचा विचार करणे हे सरकारचे काम होते. आम्हाला अशी माहिती देण्यात आली होती कि जिल्हाधिकाराच्या आदेशाविरुद्ध अपील आधीच दाखल करण्यात आली असून ती प्रलंबित आहे. हे प्रकरण निकाली काढण्याची जबाबदारी सरकारची आहे.

नूतनीकरणाच्या मंजुरीसाठी, मालमत्तेचा हक्क किंवा भाडेपट्टीखालील हक्क ही पूर्वअट आहे यात वाद नाही. सरकारने मालमत्तेवर आपला हक्क सांगितला आणि उत्तरवादींना त्यांचा हक्क स्वीकारण्याचे आणि त्यांच्यासाठी निर्गमित केलेल्या अनुज्ञप्ति घेण्याचे आवाहन केले . दुसरीकडे, उत्तरवादींनी मालमत्तेचा हक्क असल्याचा दावा केला आणि दावा केला की जिल्हाधिकारी यांनी दिलेल्या आदेशानुसार त्यांचा अधिकार आहे, जो याचिकेतील विषय आहे.   त्यामुळे, उच्च न्यायालयाने हक्काच्या प्रश्नात योग्यरित्या प्रवेश केला नाही आणि पक्षकारांना अपील न्यायाधिकरणाच्या निर्णयाकडे आणि त्याच्या पुढे कारवाई करण्यासाठी पाठविले. त्यामुळे उच्च न्यायालयाने घेतलेला दृष्टिकोन या प्रकरणातील तथ्यांवर अन्यायकारक असल्याचे म्हटले जाऊ शकत नाही. तथापि, ते अपीलातील निकालाच्या अधीन असेल आणि अपीलकर्त्यांची कारवाई त्यांच्या पुरःसरणासाठी असेल. तोपर्यंत, उच्च न्यायालयाने पारित केलेला अंतरिम आदेश चालू राहील. अपीलकर्त्यांसाठी अपील शक्य तितक्या लवकर निकाली काढणे आणि त्यानुसार प्रकरणाचा निर्णय घेणे खुले असेल.

अपील फेटाळण्यात आली. खर्चा बाबत कोणताही आदेश नाही.

जी. एन. अपील फेटाळली .

अस्वीकरण

"या न्यायनिर्णयाच्या मराठी भाषेतील या अनुवादाचा वापर हा पक्षकारास त्याच्या / तिच्या मातृभाषेमध्ये त्याचा अर्थ समजून घेण्यापुरताच मर्यादित राहील आणि त्याचा इतर कोणत्याही कारणाकरिता वापर करता येणार नाही. तसेच, इंग्रजी भाषेतील न्यायनिर्णय हाच सर्व व्यावहारिक आणि कार्यालयीन वापराकरीता विश्वसनीय असेल आणि तोच त्यातील आदेशाच्या निष्पादन आणि अंमलबजावणीकरिता वैध मानला जाईल."